

§ 114 Andligt ledarskap

BERTIL OLSSON:

Ordförande, biskopar, kyrkomötesledamöter och åhörare! Det talas om andligt ledarskap i två motioner med lite olika schatteringar, 2011:59 och 2011:91. Det är självklart så att det finns andligt ledarskap. På något sätt ligger det i varje prästtjänst att vara andlig ledare. Det finns enligt kyrkoordningen ett speciellt uppdrag om andligt ledarskap i kyrkoherdetjänsterna och självklart i biskopstjänsterna. Men om man ser det kyrkohistoriskt är mycket av det andliga ledarskapet något annat än ämbetslinjen. Vi har genom kyrkohistorien och även dess förinnan i Israels folks historia exempel på många som utan att ha formella förordnanden eller formellt insatta tjänster har varit verkliga andliga ledare. Att på något sätt statuera vad andligt ledarskap är i någon form av dokument blir väldigt märkligt. Därför har utskottet som jag talar för föreslagit avslag på båda motionerna.

Bifall till utskottets förslag.

DAG SANDAHL:

Fru ordförande! Jag tycker man måste vara mer varsam med orden än vad utskottet är. Andligt ledarskap är en gåva som inte är förbudet exklusivt med vissa givna kyrkliga uppdrag, även om bland annat biskopar och präster har ett sådant ledarskap. Det tror jag inte ett ögonblick. De har ett kyrkligt ledarskap, det är otvetydigt, men inte säkert ett andligt.

Jag försöker inte vara oförsämd mot biskoparna, men jag tror inte att jag uppfattar en enda biskop i Svenska kyrkans biskopsmöte ha ett andligt ledarskap, i alla fall inte ett sådant som jag faller i farstun för. Däremot läser jag boken *Stengrunden*. Där finns Kristina som kan trösta Johannes på dödsbädden. Hon är till synes olärd. Prästen kan det inte. Hans kyrkliga ledarskap, ledarskapet för församlingen, är en sak. Det andliga ledarskapet är ett annat. Eller skomakaren Hjalmar Ekström som sitter och pliggar skor – för det är väl det man gör – i Helsingborg. Otvetydigt har han ett andligt ledarskap men inte ett kyrkligt. Eller möjligtvis David Petander, vandrarpästen som jag vet alldeles för lite om. Han var en mystiker med ett andligt ledarskap på ett säregnet sätt som klev helt utanför allt det kyrkliga. Han var diakon och blev möjligen prästvigd, men det tror jag inte. Så vandrade han på vägar och utövade andligt ledarskap.

Jag tror vi ska vara försiktigare med orden. Nöj er med att ni har ett kyrkligt ledarskap. Blir ni andliga ledare, ni som är biskopar, blir ni lika förvånade som jag. Detta sagt har jag inget yrkande med anledning av motionerna.

LEIF NORDLANDER:

Ordförande, biskopar, ledamöter! Jag tackar för den i flera avseenden utmärkta beskrivning som utskottet bemödat sig om att ge om andligt ledarskap med både ett ekumeniskt och globalt perspektiv. Just detta understryker snarare behovet av att Svenska kyrkan själv reflekterar över andligt ledarskap, hur biskopar och präster i sin ledningsfunktion i stift och församlingar ska utöva det kyrkliga ledarskapet men också kunna och främja det andliga ledarskapet i sitt stift eller i sina församlingar.

Utskottet noterar att andligt ledarskap är en gåva och inte särskilt förbundet till biskop och präst, som Dag Sandahl nu har understrukit. Det är naturligtvis riktigt och vi har ju många exempel historiskt. Redan har nämnts Hjalmar Ekström, vi har Sankta Birgitta, vi har många, många exempel. Vi har också andliga fäder och mödrar med och utan vinning i dag. Om Svenska kyrkan ska exportera

reflektion, utbildning och eftertanke i detta avseende till exempel till Ignatiansk spiritualitet, sydamerikansk befrielsesteologi, som utskottet nämner är det ett tecken, en syn för sägen, om ett abdikerat andligt ledarskap.

Jag har inget emot det globala och det ekumeniska perspektivet och har själv genomgått utbildning i frivilligorganisationer både nationellt och globalt och har sökt till kurs i andlig vägledning i Ignatiansk tradition under nästa år. Jag har gått i själavårdsutbildning tillsammans med biskop Esbjörn. Jag har gått på olika saker som stiftet har anordnat men mest i frivilligorganisationer. Tack gode Gud för dem. Tack gode Gud för att det finns de som kan främja oss präster och diakoner i vår utveckling, vår känsla för att vara ledare i kyrkan. Det uttrycker den brist som föreligger för närvarande. Jag hörde en av våra biskopar säga här utanför att det i och för sig var bra och nyttiga kyrkoherdeutbildningar, men det kändes som om det viktigaste ändå var att undvika att bli anmäld till arbetsmiljöverket. Det är klart att om inte målet är ställt högre än så, då vänner, har vi bekymmer i Svenska kyrkan. Vi måste se på den här frågan, våga ta i den.

Jag yrkar bifall till min motion 2011:59. Tack.

CARIN ÅBLAD LUNDSTRÖM:

Ordförande, biskopar, kollegor i kyrkomötet och åhörare! Jag yrkar bifall till min motion 2011:91, men jag vill justera mitt yrkande. I stället för att det står utreda vill jag att det ska stå se över. Jag har förstått att utreda medför kostnader. Se över kostar kanske inte lika mycket.

Innan jag ger ett litet exempel vill jag ge en replik till Dag Sandahl. Jag tror att hon som tröstar Johannes heter Katrina. Det ska bli roligt att gå hem och titta i *Stengrunden* igen. Vi får se vem av oss som har rätt. Biskop Aurelius säger nu att jag har rätt. Katrina i Häsjmåla.

Handen på hjärtat, ledamöter i kyrkomötet! Hur många av oss kan från de sammanhang där vi verkar räkna upp fem andliga kvinnliga förebilder och fem manliga förebilder? Det är ganska svårt, tror jag. Jag verkar i Uppsala domkyrka. Jag övade mig lite grand. Då tog jag och först räknade upp de kvinnliga: jungfru Maria, heliga Birgitta, Kerstin Berglund, den första kvinnliga prästen i domkyrkoförsamlingen och Tuulikki Koivunen Bylund, domkyrkoförsamlingens första kvinnliga domprost. Fyra gick väldigt enkelt att räkna upp. Sedan gick jag över till de manliga. Då blev det naturligtvis Jesus, lärjungarna, Paulus, Martin Luther, Laurentius Petri, Nathan Söderblom, Figge Sidvall, Bo Nylund, KG Hammar. Det är långt mer än fyra och fem.

Jag tror inte att orsaken till att det är så enkelt att räkna upp de manliga är att de kvinnliga inte finns. Det är bara det att det inte är talat och skrivet lika mycket om de kvinnliga som om de manliga. Jag ser att utskottet har sett grundintentionen i min motion. De formulerar sista meningen i övervägandet "... både kvinnor och män kallas att vara andliga ledare och att detta måste synas i kyrkans liv". Det är intentionen i min motion. Erfarenheter, vet jag, visar att mandatet för andligt ledarskap inte är lika för kvinnor och för män. Svenska kyrkans unga visar på det. I de ungas kyrkomöte, den blå lappen vi fick, kan vi se att de beskriver att deras medlemmar består i majoritet av kvinnor/flickor. Det är 70 procent som är flickor/kvinnor som är medlemmar i Svenska kyrkans unga. De leds företrädesvis av män och i beslutande positioner finns företrädesvis män. Jag tänker att det kanske är samma förutsättningar i Svenska kyrkan, samma sätt. I Svenska kyrkan syns de manliga andliga ledarna mycket mer än de kvinnliga. Naturligtvis finns de kvinnliga, de har burit sin kallelse hela tiden och inte synts så mycket, precis som

exemplet i *Stengrunden* som nämndes. Katrina syns inte så mycket, men männen syns väldigt bra.

Svenska kyrkans unga stöder min motion, därför att den ger metoden, dialogens metod, för att synliggöra och medvetandegöra både kvinnors och mäns andliga ledarskap. Jag tror att behovet och medvetenheten om att föra dialog med genusmedvetenhet i det andliga ledarskapet är viktigt, både muntlig dialog och skriftlig dialog. Det behöver synliggöras på alla kyrkans nivåer.

Jag yrkar bifall till min motion 2011:91 med den nämnda justeringen.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Fru ordförande! Jag gjorde som jag brukar. Jag konsulterade prosten Isacson som googlade. BV-förlaget har uppgiften Kristina. Nu är jag ju högkyrklig och inte lågkyrklig, så jag misstror ju BV-förlaget. Jag misstror också den som gav uppgiften här och om biskop Aurelius håller med om saken blir jag ännu mer misstänksam. Hette hon inte Katrina i så fall? Vi låter frågan stå öppen tills vi har undersökt var BV-förlaget har fått sin uppgift ifrån.

Detta sagt kan jag också säga att jag faktiskt gjorde testet om de fem kvinnorna. Jag hittade omedelbart bland mina andliga mödrar flera, hur nu det kommer sig.

BERIT SIMONSSON:

Fru ordförande och vänner i kyrkomötet! ”Fråga inte mig. Den andlige ledaren sitter i Torpa.” Kommer ni ihåg det? Så sa den dåvarande biskopen i Linköping Tor André runt 1940, då han fick frågan om det andliga läget i stiftet. Då var det alltså akademiledamoten, biskopen, den lärde, skribenten Tor André som trots all sin kunskap ändå måste tillstå: Fråga inte mig. Den andlige ledaren sitter i Torpa. Då var det, som ni alla säkert minns, den unge Bo Giertz som åsyftades.

Andligt ledarskap följer som vi har hört inte titlar och karriär. Det kan inte beslutas om i något kyrkligt organ, inte ens kyrkomötet. Det är till sin natur en utrustning av den Helige Ande. Det kan när som helst ges och det kan likaså när som helst tas tillbaka. Det igenkänns av omgivningen. Människor dras till sådana personer, andliga ledare, precis som motion 2011:91 konstaterar. Människor i Svenska kyrkan söker sig till sammanhang för andlig fördjupning. Ja, man söker sig till sådana sammanhang där man får något för sin inre människa, och det är önskvärt men inte självklart att präster, kyrkoherdar, biskopar har utrustats med andligt ledarskap. Däremot axlar de ett kyrkligt ledarskap i kraft av sin anställning.

Motion 2011:59 inspirerar till att i all ödmjukhet be och söka ett andligt ledarskap. De rörelser och sammanhang som nämns i motion 2011:91 är alla sådana som vitaliserar Svenska kyrkan. Vi kan ha synpunkter på genusfördelning och annan fördelning, men skälet till att studenter och andra söker sig till dessa sammanhang är som när järnfilspånen fastnar på magneten. Man igenkänner Andens verk och dras till det. Andligt ledarskap, till skillnad från kyrkligt ledarskap, hör till det som kyrkomötet inte förfogar över men som det står var och en fritt att söka hos Gud själv.

Bifall till motion 2011:59.

MARGARETA SANDSTEDT:

Fru ordförande! Jag skulle vilja yrka bifall till motion 2011:59. Jag har den tron att andligt ledarskap dels kommer från den Helige Ande och dels av ledare som har gått före. Det kommer från två håll och därför tror jag det är viktigt att man får tillgång till andligt ledarskap.

Jag tycker att motionen som Leif Nordlander har väckt trycker på något väsentligt och att det skulle vara en självklarhet att detta skulle få erbjudas. Andligt ledarskap är en bristvara och det som är en tråkig utveckling som vi har kunnat se är, att våra kyrkoherdar i dag till större delen sitter som administratörer och ska vara insatta i arbetsgivarfrågor och ha fackliga kunskaper. Att få tillgång till andliga egenskaper tror jag kan sätta en positiv prägel på församlingen. Den här typen av ledarskap skulle kunna vara ett verktyg till att lättare hantera konflikter i församlingen. Det beror på att man, när man får tillgång till andligt ledarskap, automatiskt får en fördjupad självinsikt, en personlig mognad och en inre styrka som direkt är koppad till Gud.

Jag noterar också det motionären skriver i sin motion. "Det syns ibland som om Svenska kyrkan inte räknar med Guds kraft och möjligheter." Detta var också någonting som jag menade i den motion jag hade sist och som handlar om bönens kraft. Jag längtar efter en kyrka som vågar bjuda in Guds Ande. Så länge vi inte vågar göra det ska vi inte heller förvånas över att våra kyrkbänkar står tomma. Jag tror därför att vi behöver en rejäl omvändelse i Svenska kyrkan, en attitydförändring där vi ödmjukt tar till oss och låter oss inspireras av andliga ledare som valt en annan väg än den vi har gjort. Tack.